

ISSN 2080-1807

TORUŃSKIE STUDIA BIBLIOLOGICZNE
2016, nr 1 (16)

Bernardeta Iwańska-Cieślik

Katedra Informacji Naukowej i Bibliologii

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

e-mail: biwanska@ukw.edu.pl

Informacja o nowych publikacjach polskich bibliologów i informatologów w przestrzeni sieciowej (część I)

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2016.011>

STRESZCZENIE: Dynamicznie rozwijająca się polska bibliologia i informatologia nie dysponuje bieżącą bibliografią („Polska Bibliografia Bibliologiczna”, ostatnia aktualizacja na dzień 18 stycznia 2013 r.). Informacja na temat nowych publikacji jest widoczna w sieci dzięki bazom dorobku pracowników poszczególnych uniwersytetów, repozytoriom instytucjonalnym czy dziedzinowym (E-LIS). Sami autorzy udostępniają również dane na temat swoich publikacji za pomocą narzędzi Web 2.0 (blogi, strony internetowe), jak również na bieżąco aktualizują swoje profile w społecznych serwisach naukowych (Akademia.edu, ResearchGate). Agregatorem treści naukowych jest również Google Scholar, gdzie są tworzone profile przedstawicieli nauki. W celu przedstawienia informacji o nowych publikacjach w przestrzeni sieciowej przeanalizowano obecność 261 informatologów i bibliologów (stan na marzec 2015 r.) i stopień wykorzystania różnego typu kanałów do prezentacji własnego dorobku naukowego. W pierwszej części badań zostaną zaprezentowane instytucjonalne kanały upowszechniania badań oraz dziedzinowe bazy bibliograficzne i pełnotekstowe.

SŁOWA KLUCZOWE: bibliografie zespołów osobowych, E-LIS, komunikacja naukowa, Polska Bibliografia Bibliologiczna, repozytoria.

Wprowadzenie

Baza Biblioteki Narodowej „Polska Bibliografia Bibliologiczna” jeszcze do 2012 r. była aktualizowana kwartalnie¹. Obecna wersja ostatni raz została zasilona nowymi rekordami 18 stycznia 2013 r.² Upraszczając, można by stwierdzić, że polska bibliologia i informatologia jest pozbawiona metadanych o nowych publikacjach pracowników polskich instytutów, katedr i zakładów, które kształtują kierunki badań i tendencje w tej dziedzinie. Za *nowe* publikacje autorka uważa prace, które ukazały się w 2014 r. i później.

Biblioteka Narodowa [dalej: BN] tylko pośrednio zapełnia tę lukę, dostarczając danych bibliograficznych poprzez bazy: „Przewodnik Bibliograficzny” oraz „Bibliografia Zawartości Czasopism” [dalej: BZCZ], uaktualniane odpowiednio raz w tygodniu i raz w miesiącu. Nie jest to informacja wystarczająca, a co najważniejsze szybka, ponieważ pojawienie się danych w wymienionych zestawieniach jest uzależnione od daty wpływu materiałów do zbiorów BN. Ograniczeniem jest również zakres (oczywiście uniwersalny w przypadku bibliografii narodowej) oraz zasięgi determinujące ich zawartość, chociażby BZCZ³. Również baza czasopism humanistycznych „BazHum” nie spełnia swojej roli wskutek ograniczonej liczby czasopism z zakresu informacji naukowej i bibliotekoznawstwa⁴. Mimo że baza znajduje się na liście referencyjnej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego [dalej: MNiSW], jedynie 12 tytułów z tej dziedziny jest w niej zaindeksowanych⁵. Chociaż należy dodać, że

¹ M. Kowalska, „Polska Bibliografia Bibliologiczna” jako źródło badań bibliometrycznych na przykładzie bibliotek toruńskich, „Folia Toruniensia” t. 12: 2012, s. 85.

² Obecnie na stronie Biblioteki Narodowej baza *Polska Bibliografia Bibliologiczna* ma aktualizację: 6.05.2015 [online] [dostęp 6 marca 2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://mak.bn.org.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=12>.

³ BZCZ odnotowuje: „czasopisma bibliologiczne rejestrowane są w wyborze, tzn. tylko artykuły wykraczające poza bibliologię”. Zob. *Bibliografia Zawartości Czasopism* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bn.org.pl/katalogi-i-bibliografie/bibliografia-narodowa/bibliografia-zawartosci-czasopism>.

⁴ *Arianta. Naukowe i branżowe czasopisma elektroniczne* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ariantapl/>.

⁵ Tytuły rejestrowane w bazie „BazHum”: „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Librorum”, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki humanistyczne-społeczne. Biblio-

z grupy bibliologicznych czasopism naukowych 21 tytułów uzyskało punktację ministerialną.

Alternatywą dla wspomnianych baz „centralnych” jest przygotowywana na zlecenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego: „Polska Bibliografia Naukowa – POL-on”, która w przyszłości ma odgrywać rolę bieżącego rejestru wszystkich publikacji naukowych ukazujących się w naszym kraju. Kolejnymi kanałami informacji⁶ o nowych publikacjach są przygotowywane przez biblioteki akademickie bibliografie dorobku naukowego i „raczkujące” repozytoria (ze względu na obecne ograniczenia prawa autorskiego i zawieranych umów) poszczególnych uczelni. Uzupełnieniem są wymieniona już „Polska Bibliografia Bibliologiczna” oraz repozytorium dziedzinowe „E-LIS – e-prints in library and information science”.

Drogą upublicznienia danych o najnowszych odkryciach badaczy są również inne wykorzystywane kanały prezentacji osiągnięć naukowych. Wymienić można tutaj własne strony internetowe czy blogi, jak również dostępne platformy/serwisy komunikacji naukowej, przynajmniej tej o charakterze globalnym, jak np. Google Scholar czy coraz bardziej „popularnych” serwisów społecznościowych dla naukowców [dalej: SSN], chociażby Academia.edu czy ResearchGate.

Prrowadzenia badań z zakresu komunikacji naukowej w Polsce podjęli się m.in. Remigiusz Sapa⁷, Marek Nahotko⁸, Zbigniew Osiński⁹, Sabina

logia”, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, „Biblioteka”, „Bibliotheca Nostra”, „Biuletyn EBIB”, „Haeredes Monasteriorum”, „Rocznik Biblioteki Narodowej”, „Studia o Książce”, „Studia Sieradzana”, „Zarządzanie Biblioteką”, „Fides. Biuletyn bibliotek kościelnych”. Baza „Arianta” odnotowuje z kolei 19 tytułów, które mają punktację ministerialną. Natomiast według Barbary Marii Morawiec jest ich 21. Por. *BazHum. Lista czasopism* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bazhum.pl/bib/list/>; Arianta...; B. Morawiec, *Czasopisma biblioteczne na wykazie czasopism punktowanych* [online] Lustró biblioteki [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lustrobiblioteki.pl/2014/12/czasopisma-biblioteczne-na-wykazie.html>.

⁶ Termin *kanal informacji* używany jest na łamach niniejszego artykułu w znaczeniu zwyczajowym, jako synonim określenia *drogi upowszechnienia*.

⁷ R. Sapa, *Metodologia badań obszaru pośredniczenia w komunikacji naukowej z perspektywy nauki o informacji*, Kraków 2009.

⁸ M. Nahotko, *Komunikacja naukowa w środowisku cyfrowym*, Warszawa 2010; tenże, *Ewaluacja uczonych i ich publikacji w otwartej e-Nauce*, „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2013, nr 1 (195), s. 45–66.

⁹ Z. Osiński, *Sprawność internetowych narzędzi wyszukiwawczych z punktu widzenia*

Cisek¹⁰, Emanuel Kulczycki i Ewa Rozkosz¹¹. Raporty na temat instytucjonalnych baz dorobku naukowego czy repozytoriów są przygotowywane przez pracowników poszczególnych bibliotek akademickich (Krystyna Santera, Łukasz Mesek, Leszek Szafranski, Teresa Haliniak, Aleksandra Legeżyńska)¹². Naukową blogosferę omówili Wiesław Babik¹³, Emanuel Kulczycki¹⁴ i Sabina Cisek¹⁵.

Celem niniejszego opracowania jest przybliżenie wyników autorskich badań wykorzystania instytucjonalnych kanałów upowszechniania rezultatów badań naukowych oraz alternatywnych dróg komunikacji o nich w grupie 261 pracowników polskich instytutów, katedr i zakładów biblio- i informatologicznych [dalej: INIB]. Dane na temat osób tam zatrudnionych czerpano z internetowych stron domowych osadzonych w strukturze witryny WWW macierzystej uczelni¹⁶. Stan osobowy poszczególnych instytucji oraz nadane stopnie naukowe zweryfikowano na

badacza dziejów Polski [online]. Centrum Otwartej Nauki [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/2366>.

¹⁰ S. Cisek, R. Sapa, *Komunikacja naukowa w Internecie – mity i rzeczywistość* [online]. E-LIS [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: http://eprints.rclis.org/bitstream/10760/9148/1/cisek_sapa_2006.pdf.

¹¹ E. Rozkosz, *Serwisy społecznościowe dla naukowców (SSN) na przykładzie ResearchGate i Academia.edu*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2014, nr 2 (14), s. 16–24.

¹² K. Santera, Ł. Mesek, *Zasoby biblioteki cyfrowej a zasoby repozytorium instytucjonalnego w kontekście działania Jagiellońskiej Biblioteki Cyfrowej i Repozytorium UJ*, [w:] *Komunikacja naukowa w środowisku cyfrowym. Badania, zasoby, użytkownicy*, pod red. A. Korycińskiej-Huras i M. Janiak, Warszawa 2014, s. 141–178; L. Szafranski, *Rejestracja dorobku pracowników uczelni: Bibliografia Publikacji Pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego*, [w:] tamże, s. 192–212; T. Haliniak, A. Legeżyńska, *Baza danych „Bibliografia publikacji pracowników Uniwersytetu Wrocławskiego” jako element zarządzania informacją*, [w:] *Zarządzanie informacją w nauce*, pod red. D. Pietruch-Reizes, Katowice 2008, s. 376–389.

¹³ W. Babik, M. Sikorska, *Blogi naukowe narzędziem upowszechniania informacji i wiedzy*, [w:] *Człowiek, media, edukacja*, pod red. J. Morbitzera, E. Musiał, Kraków 2013, s. 26–34.

¹⁴ E. Kulczycki, *Blogi i serwisy naukowe. Komunikacja naukowa w kulturze konwergencji*, [w:] *III Międzynarodowa Konferencja Open Access w Polsce „Otwarta nauka i edukacja” 13–14 kwietnia 2012, Bydgoszcz, Polska* („Materiały konferencyjne EBIB”, pod red. I. Sójkowskiej; nr 22) [online] [dostęp 27 listopada 2015] [Dostępny w World Wide Web: <http://hdl.handle.net/10593/2520>].

¹⁵ S. Cisek, *Weblogi (blogi) – nowe narzędzie komunikacji w nauce*, [w:] *Zarządzanie informacją w nauce*, pod red. D. Pietruch-Reizes, Katowice 2008, s. 170–177.

¹⁶ Uniwersytet Wrocławski: Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ibi.uni.wroc.pl/>; Uniwersytet Warszawski: Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicz-

dzień 31 marca 2015 r. (w międzyczasie stopień dr. hab. uzyskali Marek Tobera, Monika Olczak-Kardas, Wanda A. Ciszewska). Należy podkreślić, że autorka nie odpowiada za dane o nauczycielach akademickich zamieszczonych w poszczególnych witrynach, ponieważ to nie było przedmiotem analizy niniejszej pracy.

Zanim przystąpiono do penetracji poszczególnych źródeł informacji określono następujące hipotezy badawcze:

1. Publikacje pracowników polskich instytutów, prowadzących badania naukowe i kształcenie z zakresu biblio- i informatologii, są widoczne w sieci w postaci opisów bibliograficznych.
2. Dane są aktualne na początek roku 2015 (bibliografia dorobku), co zostało wymuszone przez potrzebę parametryzacji poszczególnych jednostek naukowych.
3. Naukowcy wykorzystują dostępne narzędzia i ogłaszają swoje dokonania na własnych witrynach internetowych, blogach.
4. Pracownicy są widoczni w Google Scholar.
5. Magistrzy: asystenci i doktoranci używają narzędzi Web 2.0 (blogi, serwisy społecznościowe dla naukowców).

nych [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lis.uw.edu.pl/>; Uniwersytet Jagielloński: Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.inib.uj.edu.pl/>; Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie: Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://iinib.up.krakow.pl/>; Uniwersytet Śląski w Katowicach: Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ibin.us.edu.pl/>; Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu: Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.inibi.umk.pl/>; Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach: Instytut Dziennikarstwa i Informacji [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://idi.ujk.edu.pl/>; Uniwersytet Łódzki: Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.kbin.uni.lodz.pl/>; Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie: Zakład Archiwistyki, Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://uwm.edu.pl/historia/index.php/pracownicy>; Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy: Katedra Informacji Naukowej i Bibliologii [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: http://www.kinib.ukw.edu.pl/jednostka/katedra_informacji_naukowej; Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie: Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.umcs.pl/pl/inib.htm>; Uniwersytet w Białymstoku: Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://inib.uwb.edu.pl/?p=pracownicy>.

6. Liczba osób wykorzystujących alternatywne drogi komunikacji naukowej jest znikoma.

Do analizy wykorzystano proste wskaźniki, które pozwoliły na prezentację procentowego stopnia obecności najnowszych prac w poszczególnych kanałach informacji:

- 1 – widoczna publikacja za rok 2014 i 2015;
- 0 – pracownik naukowy jest widoczny w wybranej bazie, portalu itd., ale brak pracy za rok 2014 i 2015;
- ? – przedstawiciel polskiej bibliologii nie prezentuje się w badanym źródle.

W badaniach wykorzystano głównie metodę statystyczną, jak również analizę dokumentacyjną.

Niniejszy artykuł nie pretenduje do stworzenia strategii poszukiwań i przygotowywania bibliografii, a jedynie przedstawia stopień zaangażowania pracowników biblio- i informatologii w promocję własnych odkryć naukowych z wykorzystaniem przedstawionych kanałów informacyjnych. Ze względu na bogaty materiał badawczy artykuł został podzielony na dwie części. W pierwszej zostaną zaprezentowane instytucjonalne kanały upowszechniania wyników badań oraz wybrane bazy dziedzinowe. Z kolei w drugiej – alternatywne drogi informowania o najnowszych pracach, jak strony WWW, blogi oraz globalne serwisy dla naukowców: Google Scholar, ResearchGate, Academia.edu.

Krótką charakterystyka badanej grupy

Analizie podano 12 jednostek naukowych, na które złożyło się osiem instytutów, dwie katedry i taka sama liczba zakładów. W grupie 261 polskich bibliologów i informatologów (nazwa umowna, ponieważ na tę grupę składają się również historycy, archiwiści, literaturoznawcy, językoznawcy, informatycy itd.) przeważają kobiety (180 – 69%) nad mężczyznami (81 – 31%). Dominującym stopniem naukowym jest stopień doktora (123 – 47 %), następnie magistra (55 – 21%). Pracownicy z tytułem naukowym profesora zwyczajnego stanowią grupę 23 osób (9%), profesora nadzwyczajnego – 35 osób (13%), a doktora habilitowanego – 22 osoby (9%). W badanych jednostkach zatrudniona jest

także jedna osoba z tytułem docenta doktora (0%) oraz dwie z tytułem doktora inżyniera (1%).

Przedstawienia obszarów badawczych podejmowanych przez tę grupę dokonano jedynie na podstawie deklaracji zamieszczonych na stronie jednostki bądź poprzez wstępną analizę tematów sformułowanych w opublikowanych pracach. Niestety, autorka nie dysponuje danymi o 33 osobach, głównie doktoranatach, którzy jeszcze nie komunikują swoich odkryć. W grupie 261 badanych najczęściej osób zajmuje się zagadnieniami dawnej książki i bibliotek (81 – 32 %), różnymi aspektami informatologii (67 – 26%), prasoznawstwem (26 – 10 %), bibliotekoznawstwem (25 – 10%), bibliologią (8 – 3%), czytelnictwem i biblioterapią (po 4 – 2%). Zainteresowania pojedynczych osób oscylują wokół problematyki edytorstwa, księgarstwa, prawa, językoznawstwa czy literaturoznawstwa. Autorka nie przeprowadziła szczegółowej analizy treściowej opublikowanych prac, w celu precyzyjnego określenia zakresów badawczych poszczególnych osób konieczne byłoby przeprowadzenie dodatkowych badań ankietowych.

Informacja zinstytucjonalizowana na temat dorobku polskich naukowców

Pod hasłem „informacja zinstytucjonalizowana” umieszczono zasoby/źródła, które są tworzone przez instytucję sprawującą nadzór nad szkolnictwem wyższym, tzn. MNiSW i poszczególne uniwersytety. W tej grupie znalazły się m.in. „Polska Bibliografia Naukowa”, której operatorem jest EEL Sp. z o.o., oraz Index Copernicus International, występujący jako partner systemu POL-on, bibliografie/bazy dorobku naukowego i repozytoria poszczególnych uczelni.

a) „Polska Bibliografia Naukowa POL-on”¹⁷

Jednym z kanałów ułatwiających gromadzenie danych o nowych publikacjach pracowników nauki miała być powstała w 2011 r. „Polska

¹⁷ *Polska Bibliografia Naukowa* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://pbn.nauka.gov.pl/?siteLanguage=pl>; A. Grygorowicz, *Polska*

Bibliografia Naukowa” (dalej: PBN)¹⁸, będąca bazą bibliograficzną i pełnotekstową, której inicjatorem było MNiSW, oraz częścią Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym w Polsce.

Baza obecnie oferuje następujące możliwości:

tworzenie publicznej bibliografii naukowej osób i instytucji, zapoznanie się z dorobkiem polskich naukowców, zapoznanie się z dorobkiem polskich instytucji naukowych, złożenie ankiety czasopisma naukowego (w czasie tur ewaluacji czasopism naukowych), deponowanie pełnych tekstów publikacji naukowej w centralnym repozytorium PBN¹⁹,

czyli łączy w sobie cechy bibliografii instytucjonalnej oraz centralnego repozytorium. Dane na temat monografii i artykułów poszczególnych badaczy zostały sporządzone na podstawie „ankiet jednostek z lat 2006–2009, zdeponowane dla celów ewaluacji przeprowadzonej w 2010 r. Data importu: wrzesień 2012 r.”²⁰. Poza tym istnieje możliwość indywidualnego zamieszczania swoich publikacji poprzez stworzenie własnego konta. Już w 2012 r. test deponowania własnego dorobku przeprowadził E. Kulczycki²¹.

Według danych zamieszczonych na stronie MNiSW w sierpniu 2015 r. baza PBN ma się stać miejscem integracji obecnie funkcjonujących „repozytoriów” (czy bibliografii dorobku?) polskich uczelni i jednostek naukowych. Niestety, w nowelizacji ustawy *Prawo o Szkolnictwie Wyższym* brak wzmianki na temat szczegółowych danych przekazywanych do

Bibliografia Naukowa POL-on: możliwości współpracy, „Forum Bibliotek Medycznych” 2013, nr 2 (12), s. 201–204.

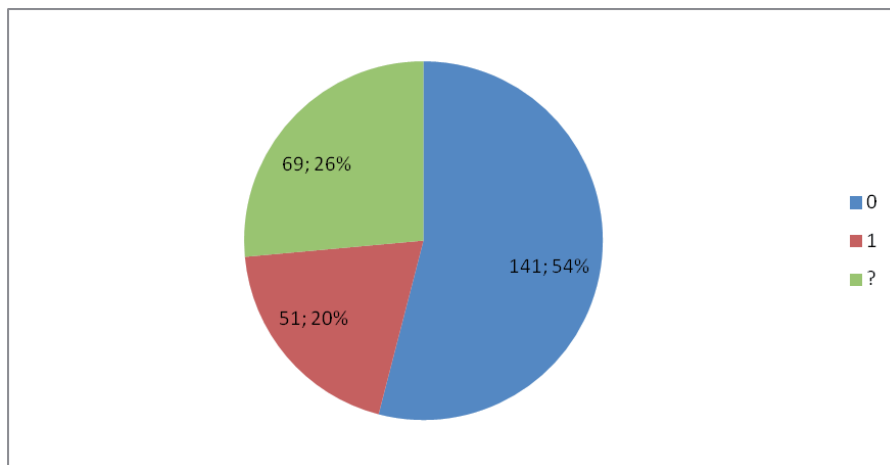
¹⁸ B. Nogajska, *Możliwości Polskiej Bibliografii Naukowej POL-on*, „Bibliotekarz Opolski” 2014, nr 4 (58), s. 62–63; J. Stepniak, *Centralne i lokalne systemy informacji naukowej na potrzeby zarządzania nauką i upowszechniania jej wyników*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2013, nr 2 (12), s. 188–200.

¹⁹ *O nas* [online]. Polska Bibliografia Naukowa [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://pbn.nauka.gov.pl/about>.

²⁰ *Źródła importu danych* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://pbn.nauka.gov.pl/help/pl/infromacja-dla-bibliotek-akademickich-i-osrodkow-informacji-naukowej/31-zrodla-importu-danych>.

²¹ E. Kulczycki, *Polska Bibliografia Naukowa. Pomysł dobry... W: Warsztat badacza* [online] 4.12.2012 [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World WideWeb: http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/polska-bibliografia-naukowa-pomysl-dobry/.

„Polskiej Bibliografii Naukowej” przez uczelnie²². Dopiero *Projekt rozporządzenia w sprawie Systemu Informacji o Nauce*²³ pozwala na zapoznanie z jej założeniami (obecnie trwa etap konsultacji). Pewne kwestie na temat rejestracji pracowników i ich publikacji, kompletności danych o prowadzonych przez nich badaniach podjęto w zmianie ustawy o finansowaniu nauki²⁴.

Legenda: 1 – widoczna publikacja za rok 2014 i 2015; 0 – pracownik naukowy jest widoczny w wybranej bazie, portalu itd., ale brak pracy za rok 2014 i 2015; ? – przedstawiciel polskiej bibliologii nie prezentuje się w badanym źródle.

Wykres 1. Obecność pracowników INIB w „Polskiej Bibliografii Naukowej”

Źródło: opracowanie własne.

Docelowo baza PBN ma być kompletnym zbiorem prac autorów, którzy są afiliowani przy polskich instytucjach naukowych. Obecnie tylko

²² Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2014, poz. 1198.

²³ Projekt rozporządzenia w sprawie Systemu Informacji o Nauce [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bip.nauka.gov.pl/rozporzadzenia_projekty/projekt-rozporzadzenia-w-sprawie-systemu-informacji-o-nauce.html

²⁴ Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2015, poz. 249.

jedna jednostka, tj. Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego [dalej: UW], tworzy bibliografię publikacji pracowników w oparciu o PBN. Znajdują się tam aktualne dane na temat wszystkich osób zatrudnionych w instytucie. Z dniem 1 grudnia 2014 r. UW zawiesił prace nad tworzoną przez jego bibliotekę „Bibliografią Uniwersytetu Warszawskiego”, która obecnie służyć ma jedynie do wyszukiwania danych archiwalnych. Od 2015 r. opisy bibliograficzne publikacji pracowników są dostępne w PBN.

W pierwszej z omawianych baz (zob. wykres 1) zostały zidentyfikowane 192 osoby spośród 261 pracowników, co daje 74% omawianej grupy. Z kolei prace z 2014 r. i późniejsze zostały odnotowane jedynie przy 51 osobach (20%). Brak nazwiska w bazie zauważono w 69 przypadkach. W tej grupie przeważają osoby ze stopniem magistra (38), jak również doktora (23). Mniej liczny udział mają tu osoby ze stopniem doktora inżyniera (1), doktora habilitowanego (3) czy tytułem profesora nadzwyczajnego (3) i profesora zwyczajnego (1).

Należy podkreślić, że nie jest to baza kompletna. Warunek kompletności spełniają jedynie dane dotyczące pracowników UW, dla których – jak wspomniano – jest ona podstawową bibliografią osobową / bazą dorobku naukowego.

b) Bibliografie publikacji pracowników (uczelniane)

Bibliografie zespołów osobowych budowane w Polsce po II wojnie światowej przeanalizował Artur Znajomski, równocześnie przytaczając definicje tego terminu²⁵. Ostatnią znaną jest ta zawarta w *Słowniku encyklopedycznym informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiwawczych* z 2002 r.:

Bibliografia osobowa ukazująca dorobek grupy autorów np. pracowników jednej instytucji czy grupy osób związanych rodzajem działalności nosi nazwę bibliografii zespołu osobowego²⁶.

²⁵ A. Znajomski, *Bibliografie zespołów osobowych – instytucji. Stan i potrzeby*, [w:] *Bibliografia. Teoria – praktyka – dydaktyka*, pod red. J. Woźniak-Kasperek i M. Ochmańskiego, Warszawa 2009, s. 119.

²⁶ *Słownik encyklopedyczny i informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiwawczych*, oprac. B. Bojar, Warszawa 2002, s. 31.

Obecnie zbiory bibliografii osobowych przybierają postać bibliograficznych baz danych dostępnych w przestrzeni sieciowej. Spośród wymienionych 12 instytucji zatrudniających polskich biblio- i informatologów jedynie dwie nie udostępniają publicznie dorobku naukowego: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski („Bibliografia publikacji pracowników UWM”²⁷) i Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach. Pozostałe uczelnie upubliczniają swoje bibliografie, lecz nie zawsze są one aktualne.

Obowiązek dostarczania informacji o nowych publikacjach regulują rozporządzenia rektorów poszczególnych uczelni, m.in. pracownicy Uniwersytetu Wrocławskiego są zobligowani do zgłaszania swoich publikacji do „Bibliografii publikacji pracowników i doktorantów Uniwersytetu Wrocławskiego” na podstawie *Zarządzenia Nr 4_2013 z dnia 21.01.2013 r. w sprawie obowiązku rejestracji publikacji pracowników i doktorantów Uniwersytetu Wrocławskiego*²⁸. Z kolei „Bibliografia publikacji pracowników UP”²⁹ działa na podstawie *Pisma okólnego Nr RN.0201-1/14 Prorektora ds. Nauki i Współpracy Międzynarodowej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 17 października 2014 r. w sprawie: trybu rejestracji publikacji pracowników Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie*³⁰. Również Uniwersytet Jagielloński prowadzi bazę bibliograficzną dorobku nauko-

²⁷ *Bibliografia publikacji Pracowników UWM* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://bu.uwm.edu.pl/pl/uslugi/bibliografia-publicacji-pracownikow-uwm>.

²⁸ *Zarządzenie Nr 4_2013 z dnia 21.01.2013 r. w sprawie obowiązku rejestracji publikacji pracowników i doktorantów Uniwersytetu Wrocławskiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: [²⁹ *Bibliografia Publikacji Pracowników Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie* \[online\] \[dostęp 27 listopada 2015\]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.up.krakow.pl/biblio/bibliografia/index.php?base=bib>.](http://bip.biuletyn.info.pl/php/strona.php3?bip=bip_uniwr&id_dzi=15&lad=c&id_zal=6328&id_men=46&id_dok=5047&powrot=1&slovo_szuk=&archiwum_szuk=0&gdzie_szuk=dokument; T. Haliniak, A. Zawadzka, Baza publikacji pracowników UWr – jej znaczenie i możliwości, „Przegląd Uniwersytecki: pismo Uniwersytetu Wrocławskiego” 2009, nr 12, s. 32.</p></div><div data-bbox=)

³⁰ *Pismo okólnie Nr RN.0201-1/14 Prorektora ds. Nauki i Współpracy Międzynarodowej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 17 października 2014 r. w sprawie: trybu rejestracji publikacji pracowników Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bg.up.krakow.pl/?q=bg-pismo-okolne-prorektora>.

wego³¹, której zasób reguluje *Zarządzenie nr 130 Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego z 23 grudnia 2014 roku w sprawie: trybu rejestracji dorobku publikacyjnego pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego*³².

Należy podkreślić, że bibliografie osobowe są źródłami wiarygodnymi, lecz nie zawsze kompletnymi. Pomimo nałożenia na pracowników obowiązku przekazywania swojego dorobku do jednostek bibliometrycznych (biblioteki uczelniane, wyodrębniona komórka organizacyjna), brakuje aktualnych danych. Niektóre z baz, jak chociażby „Bibliografia publikacji pracowników UMCS”³³, rejestrują dorobek do roku 2013 włącznie. Inne z kolei, jak np. „Bibliografia Dorobku Pracowników Uniwersytetu Śląskiego”³⁴ – zbudowana w systemie Proweb/Promax, nie pozwalają na swobodne przeszukiwanie.

Pod hasłem „bibliometria” na stronie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (dalej: UMK) „została ukryta” bibliograficzna baza dorobku naukowego, która jest niestety mało widoczna³⁵. Pracownicy tego uniwersytetu są zobowiązani do przekazywania publikacji od roku zatrudnienia na uczelni (lub od 1986 r.). „Bibliografia publikacji pracowników UMK” jest tworzona w oparciu o program Expertus. Na stronie WWW Biblioteki zamieszczono informację, z której wynika, że

zgodnie z Zarządzeniem JM Rektora UMK z 10 września 2010 r. obowiązek przekazania kserokopii publikacji dotyczy dorobku piśmienniczego od 2005 r. afiliowanego przez UMK – również tego już odnotowanego w bazie Expertus czy znajdującego się w zbiorach

³¹ *Bibliografia Publikacji Pracowników UJ* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/1>.

³² *Zarządzenie nr 130 Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego z 23 grudnia 2014 roku w sprawie: trybu rejestracji dorobku publikacyjnego pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bip.uj.edu.pl/documents/1384597/74251934/zarz_130_2014.pdf

³³ *Bibliografia publikacji pracowników UMCS* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://libases.umcs.lublin.pl/expertus/pub/>.

³⁴ *Bibliografia Dorobku Pracowników Uniwersytetu Śląskiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bg.us.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1093:bdpus-a&catid=27:projektyrealizowane-k&Itemid=67.

³⁵ *Bibliografia publikacji pracowników UMK* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://212.122.203.4/splendor/umk/>.

Biblioteki Uniwersyteckiej. Tylko dostarczenie kserokopii publikacji umożliwi dokonanie punktacji, która będzie widoczna w bazie. Osoby zatrudnione po 2005 r. powinny przekazać kserokopie swoich publikacji od roku zatrudnienia oraz z okresu studiów doktoranckich na UMK³⁶.

Niestety, pomimo *Zarządzenia Nr 115/2012 Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu parametryzacji działalności naukowej nauczycieli akademickich oraz uczestników studiów doktoranckich Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach*³⁷, według którego pracownicy do 15 stycznia każdego roku są zobowiązani do wprowadzenia opisów do bazy „Dorobek Naukowy.XP”, nie udało się ustalić informacji o pracach naukowych nauczycieli akademickich UJK, ponieważ jej zasoby nie są dostępne w przestrzeni sieciowej.

Z kolei uczelnia łódzka udostępnia „Bibliografię publikacji pracowników Uniwersytetu Łódzkiego”³⁸ [Expertus wersja testowa], która do roku 2012 była wprowadzana do bazy MAK dla WWW. Obecny zasób bibliograficzny jest niekompletny, brak bieżących publikacji pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego.

Do aktualnych źródeł informacji bibliograficznej należy „Baza Dorobku Naukowego Pracowników Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy”³⁹. Uzupełniana jest systematycznie przez pracowników Katedry Informacji Naukowej i Bibliologii, dzięki wydanemu *Zarządzeniu*

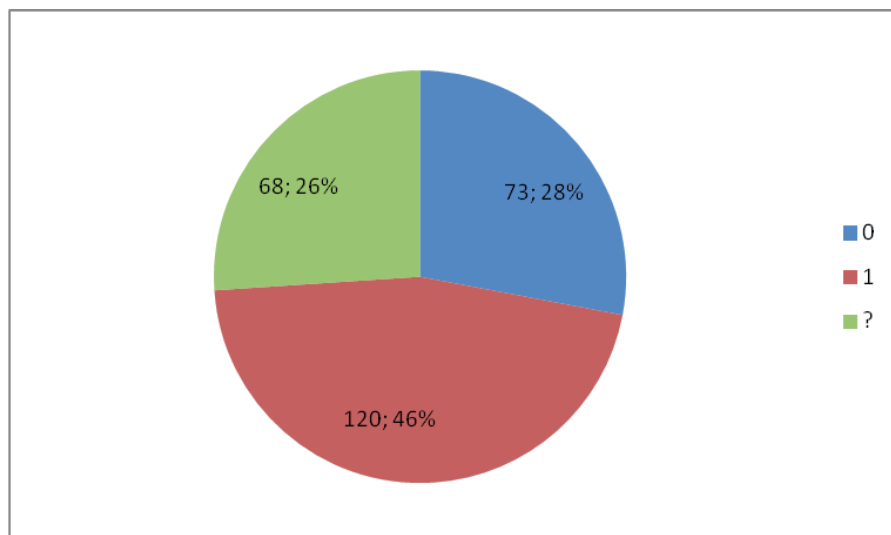
³⁶ *Bibliometria* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.bu.umk.pl/bibliometria>.

³⁷ *Zarządzenia Nr 115/2012 Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu parametryzacji działalności naukowej nauczycieli akademickich oraz uczestników studiów doktoranckich Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ujk.edu.pl/dn/mnisiw/zarzadzenie_nr_115_2012_parametryzja.pdf.

³⁸ *Bibliografie Dorobku Pracowników UŁ* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lib.uni.lodz.pl/?idx=nauka#bibl>.

³⁹ *Baza Dorobku Naukowego Pracowników Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://bibliografia.ukw.edu.pl/>.

Nr 125/2012/2013 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego z dnia 27 września 2013 r. w sprawie rejestrowania dorobku naukowego nauczycieli akademickich i doktorantów Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy oraz trybu przekazywania do Biblioteki UKW publikacji, których autorami lub współautorami są pracownicy Uczelni⁴⁰. Motywatorem jest również uzależnienie oceny pracownika naukowego od danych wprowadzonych do tej bazy. Podobnie można ocenić „Bazę publikacji pracowników naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu w Białymstoku”⁴¹.

Legenda: 1 – widoczna publikacja za rok 2014 i 2015; 0 – pracownik naukowy jest widoczny w wybranej bazie, portalu itd., ale brak pracy za rok 2014 i 2015; ? – przedstawiciel polskiej bibliologii nie prezentuje się w badanym źródle.

Wykres 2. Obecność pracowników INIB w bibliografiach dorobku naukowego

Źródło: opracowanie własne.

⁴⁰ *Zgłaszanie dorobku naukowego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://biblioteka.ukw.edu.pl/zgłaszanie-dorobku-naukowego.html>.

⁴¹ *Baza publikacji pracowników naukowo-dydaktycznych UwB* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://bg.uwb.edu.pl/?pid=BPPND>.

Wstępne wnioski o samych bibliografiach dorobku pracowników poszczególnych uczelni pozwalają stwierdzić, że nie wszystkie bazy bibliograficzne są widoczne w przestrzeni sieciowej. Ich istotnymi cechami są również stosowanie specyficznego nazewnictwa, co może utrudniać dostęp i korzystanie z nich zwłaszcza osobom spoza środowiska pracowników INIB (bibliometria), operowanie niejednoznacznymi mechanizmami przeszukiwania (Promax UŚ) lub niedostępność w środowisku sieciowym (UJK, UWM).

W bazach publikacji pracowników (zob. wykres 2) bieżącą informację bibliograficzną możemy uzyskać na temat najnowszych publikacji (2014–2015) 120 osób (46%). Dostępne są tu także dane o pracach z poprzednich lat jeszcze 73 naukowców (28%). W sumie we wszystkich dostępnych online bazach znajdziemy nie zawsze kompletną bibliografię dla 193 pracowników (74%). Dla 26% badaczy, którzy nie zostali zarejestrowani w bibliografiach dorobku, nadal brakuje jakichkolwiek danych o nowych publikacjach. Czy można określić tego przyczyny? W odniesieniu do 28 osób (11%) można obwinąć o to brak dostępności zasobu online (UJK i UWM). W przypadku pozostałych 15% (39 osób) można jedynie wysnuć pewne spostrzeżenia: 1) dokonują odkryć naukowych, lecz żadnego z nich nie komunikowali w roku 2014 i później; 2) jeszcze nie zgłosili dorobku za 2014 r. i za poprzednie lata; 3) przebywali na urlopach macierzyńskich, wychowawczych w 2014 r.

c) Repozytoria uczelniane⁴²

W świetle raportu *Otwarta nauka w Polsce 2014. Diagnoza* jedynie cztery instytucje w Polsce nałożyły na pracowników naukowych obowiązek umieszczania prac w wolnym dostępie (tzw. otwarty mandat)⁴³. Niestety,

⁴² H. Rybiński, *Repozytoria uczelniane i ich rola w projekcie SYNAT*. W: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech*, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 [online]. Warszawa: Komisja Wydawnictw Elektronicznych SBP, 2013 [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat_konf/article/view/35; U. Juszczuk, *Publikujesz? Pochwal się tym, co robisz: czyli o wdrażaniu modelu open access w Repozytorium Instytucjonalnym Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego*, „Notes Biblioteczny” 2013, nr 3, s. 10–13.

⁴³ *Otwarta nauka w Polsce 2014. Diagnoza*, pod red. J. Szprota [online]. Warszawa: Wydawnictwa ICM, 2014, 118 s. [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publicacje?pubid=13>, s. 20–22.

wśród nich nie znajduje się żadna z uczelni, w której strukturach jest INIB. Pomimo to uczelnie te tworzą własne repozytoria, gdzie umożliwiają deponowanie prac zamieszczonych w elektronicznych pracach zbiorowych [np. konferencje BazTech] czy otwartych czasopismach. Jednocześnie stwarzają szansę umieszczania w nich preprintów własnych artykułów, jeśli pozwalają na to umowy z wydawcami.

W tym miejscu należy podkreślić, że dla celów niniejszego opracowania brano pod uwagę repozytoria uczelniane/instytucjonalne, stworzone w celu archiwizowania dorobku naukowego własnych badaczy. Analizą objęto dziesięć repozytoriów: RUWr – Repozytorium Uniwersytetu Wrocławskiego⁴⁴; RUW – Repozytorium Uniwersytetu Warszawskiego⁴⁵; RUJ – Repozytorium Uniwersytetu Jagiellońskiego⁴⁶; RUMAK – Repozytorium Uniwersytetu Mikołaja Kopernika⁴⁷; RUŁ – Repozytorium Uniwersytetu Łódzkiego⁴⁸; BCUWM – Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego⁴⁹; RUKW – Repozytorium Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego⁵⁰; BCUMCS – Biblioteka Cyfrowa UMCS⁵¹; RUB – Repozytorium Uniwersytetu w Białymstoku⁵². Niestety, BCUŚ – Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Śląskiego⁵³, do której odsyłacz znajdował się na stronie Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej, nie przekierowywał do żadnego zasobu.

⁴⁴ *Repozytorium Uniwersytetu Wrocławskiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.uni.wroc.pl/dlibra>.

⁴⁵ *Repozytorium Uniwersytetu Warszawskiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://depotuw.ceon.pl/>.

⁴⁶ *Repozytorium Uniwersytetu Jagiellońskiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://ruj.uj.edu.pl/xmlui/>.

⁴⁷ *Repozytorium Uniwersytetu Mikołaja Kopernika* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <https://repozytorium.umk.pl/>.

⁴⁸ *Repozytorium Uniwersytetu Łódzkiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/>.

⁴⁹ *Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://dlibra.bg.uwm.edu.pl/dlibra>.

⁵⁰ *Repozytorium Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.ukw.edu.pl/>.

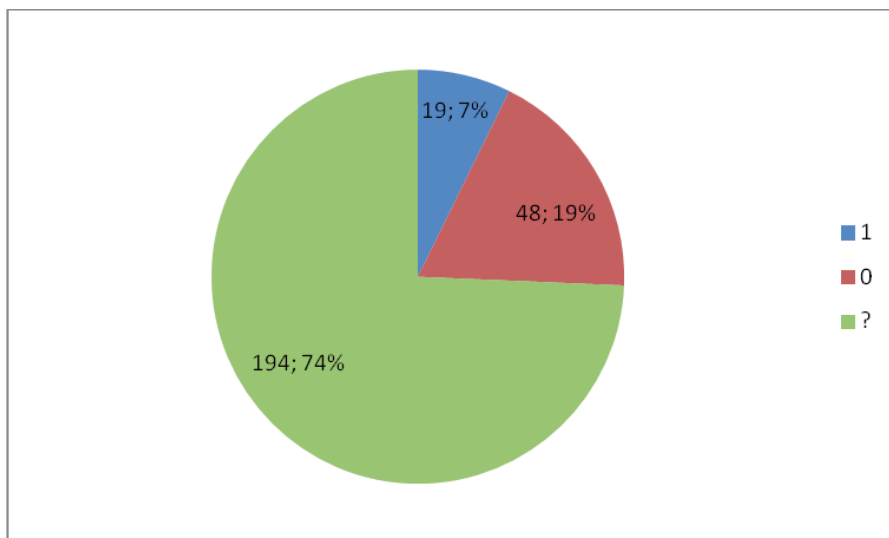
⁵¹ *Biblioteka Cyfrowa UMCS* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://dlibra.umcs.lublin.pl/dlibra>.

⁵² *Repozytorium Uniwersytetu w Białymstoku* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/>.

⁵³ *Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Śląskiego* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bg.us.edu.pl/index.php>.

W przypadku Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie postanowiono przeanalizować pod kątem nowych publikacji Pedagogiczną Bibliotekę Cyfrową⁵⁴, jednakże nie przyniosło to zadowalających efektów. Nie odnotowano także repozytorium funkcjonującego przy Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Przeprowadzona analiza dowodzi, że w repozytoriach uczelnianych (zob. wykres 3) swoje prace zamieściło 67 nauczycieli akademickich, co daje 25% wszystkich odnotowanych osób. Z tej grupy jedynie 19 osób (7%) na bieżąco aktualizuje swój zasób publikacji w formie finalnego artykułu bądź preprintu.

Legenda: 1 – widoczna publikacja za rok 2014 i 2015; 0 – pracownik naukowy jest widoczny w wybranej bazie, portalu itd., ale brak pracy za rok 2014 i 2015; ? – przedstawiciel polskiej bibliologii nie prezentuje się w badanym źródle.

Wykres 3. Liczba pracowników, których prace są dostępne w repozytoriach uczelnianych

Źródło: opracowanie własne.

⁵⁴ *Pedagogiczna Biblioteka Cyfrowa* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://pbc.up.krakow.pl/dlibra>.

Według projektu Study of Open Access Publishing (SOAP) negatywne podejście do idei Open Access (dalej: OA) wśród naukowców, charakterystyczne jeszcze dla ich postawy w 2011 r., zostało przez badaczy ujęte w następujących stwierdzeniach:

finanse (np. zbyt wysokie opłaty za publikację lub brak źródeł finansowania publikacji); słaba dostępność lub jej brak (np. autorzy spotkali się z odmową publikacji albo mają wrażenie, że w ich dziedzinie nie ma czasopism OA); nawyki (autorzy preferują publikowanie w określonych, cieszących się uznaniem czasopismach); jakość czasopism (czasopisma OA są postrzegane jako czasopisma o niskiej jakości, bez wskaźnika wpływu impact factor); odkładanie na później (autorzy planują opublikowanie w czasopismach OA swoich następnych artykułów); nieświadomość (niewiedza na temat modelu OA lub nieznajomość adekwatnych czasopism OA)⁵⁵.

Czy jednak braku obecności w repozytoriach uczelnianych należy upatrywać w negatywnym nastawieniu do OA i czy ono dotyczy pracowników INIB? Należałoby to sprawdzić za pomocą kwestionariusza, gdyż mamy do czynienia z wysoce indywidualnym podejściem do tego zagadnienia.

Znaczenie repozytoriów instytucjonalnych, które gromadzą dorobek intelektualny danej uczelni, jest niepodważalne. Zalety w postaci:

wzrostu cytowalności prac umieszczonych w otwartym dostępie; zwiększenie „widoczności” dorobku naukowego; prace umieszczane w repozytoriach są indeksowane przez światowe wyszukiwarki np. Google, Scirus oraz bazę SCOPUS; powszechność i szybkość dostępu do badań; zabezpieczenie dokumentów zdeponowanych w repozytorium; każdy dokument otrzymuje unikalny identyfikator, dzięki któremu nie

⁵⁵ M. Marcinek, *Opinie naukowców na temat publikowania na zasadach open access w świetle badań realizowanych w ramach projektu Study of Open Access Publishing (SOAP), 2012*. W: *Otwarte zasoby wiedzy: nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej, Kraków – Zakopane, 15–17 June 2011* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://eprints.rclis.org/17290/>; *Otwarta nauka w Polsce 2014*, pod red. J. Szprota [online]. Warszawa: Wydawnictwa ICM, 2014, 200 s. [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publicacje?pubid=13>.

ginie w sieci; możliwość przechowywania dokumentów w różnych formatach; możliwość utworzenia cyfrowego CV; prezentacja własnego dorobku z dostępem do pełnych tekstów; pomoc w procesie składania podań o granty badawcze; skrócenie czasu przeznaczonego na zaprezentowanie wyników badań – w oczekiwaniu na publikację w komercyjnym czasopiśmie autor archiwizuje pracę w repozytorium, upowszechniając od razu jej wyniki; możliwość zapoznawania się ze statystykami dotyczącymi zdeponowanych prac⁵⁶.

Potencjał repozytoriów instytucjonalnych nie został jeszcze utrwalony czy odkryty. Również funkcjonalności, które oferują, nie do końca pozwalają na indywidualne zarządzanie informacją⁵⁷, co może niekiedy zniechęcić do korzystania. Główną zaletą jest dostęp do pełnych tekstów autorów reprezentujących biblio- i informatologiczne jednostki naukowe. Można by wymienić także to, że ich zasoby są widoczne z poziomu Google czy Google Scholar, jednak taka informacja byłaby nazbyt optymistyczna, ponieważ widoczność repozytoriów nawet tych, które dysponują identycznym oprogramowaniem (np. DSpace), nie jest równa.

Elektroniczna informacja dziedzinowa

Zaprezentowane poniżej: baza bibliograficzna („Polska Bibliografia Bibliologiczna”) i repozytorium dziedzinowe („E-LIS – e-prints in library and information science”) zostały wybrane jako te reprezentujące specyfikę bibliologii i informatologii. Przy czym wybór pierwszej jest zrozumiały i nie budzi żadnych wątpliwości, ponieważ jest jedyną tego typu w Polsce, która w założeniu gromadzi całokształt polskiego piśmiennictwa ze wskazanej dziedziny. Z kolei umotywowanie wyboru bazy pełnotekstowej nie jest już takie oczywiste. Jednak włączono ją do analizy, ponieważ

⁵⁶ *Kilka słów o Repozytorium UŁ* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.uni.lodz.pl:8080/RepoInfo/infoRUL.html?info>; L. Mikołajuk, *Repozytorium instytucjonalne jako nowa forma komunikacji naukowej*, „Podkarpackie Studia Bibliologiczne” 2014, nr 3, s. 15–23.

⁵⁷ R. Sapa, *Wsparcie dla indywidualnego zarządzania informacją w polskich repozytoriach uczelnianych*, [w:] *Komunikacja naukowa w środowisku cyfrowym. Badania, zasoby, użytkownicy*, pod red. A. Korycińskiej-Huras i M. Janiak, Warszawa 2014, s. 81–96.

znajduje się w niej 449⁵⁸ prac polskich autorów i jest ogólnodostępna bez żadnych ograniczeń licencyjnych.

a) Polska Bibliografia Bibliologiczna⁵⁹

Prace z szeroko pojętej biblio- i informatologii są rejestrowane w „Polskiej Bibliografii Bibliologicznej”, która jest tworzona przez Zakład Dokumentacji Księgoznawczej w Bibliotece Narodowej w Warszawie. Na oficjalnej stronie internetowej widnieje nadal deklaracja kwartalnej aktualizacji bibliograficznej bazy danych w systemie MAK⁶⁰. Baza zawiera rekordy od 1995 r., razem 75 297. Ostatnie doniesienie na temat prac prowadzonych w Zakładzie wskazuje, że są przygotowywane kolejne tomy zbiorcze z 2011 i 2012 r.⁶¹ Nie jest to baza kompletna, co zostało wykazane przy okazji badań prowadzonych przez Małgorzatę Kowalską na temat przydatności bazy do badań bibliometrycznych na przykładzie bibliotek toruńskich⁶².

Można byłoby przyjąć założenie, że wszyscy, którzy osiągnęli minimum stopień doktora, powinni zostać odnotowani w bazie bibliologicznej. Niestety, tak nie jest. Wydaje się, że wynika to z dwóch zasadniczych przyczyn: 1) mimo deklaracji bibliografia rejestruje publikacje z dużym opóźnieniem (brak danych od końca 2012 r.), 2) część autorów publikuje prace także z innego zakresu niż biblio- i informatologia, co powoduje, że nie są one włączane do zasobu⁶³.

⁵⁸ *E-LIS – e-prints in library and information science* [online] [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://eprints.rclis.org/view/countries/>.

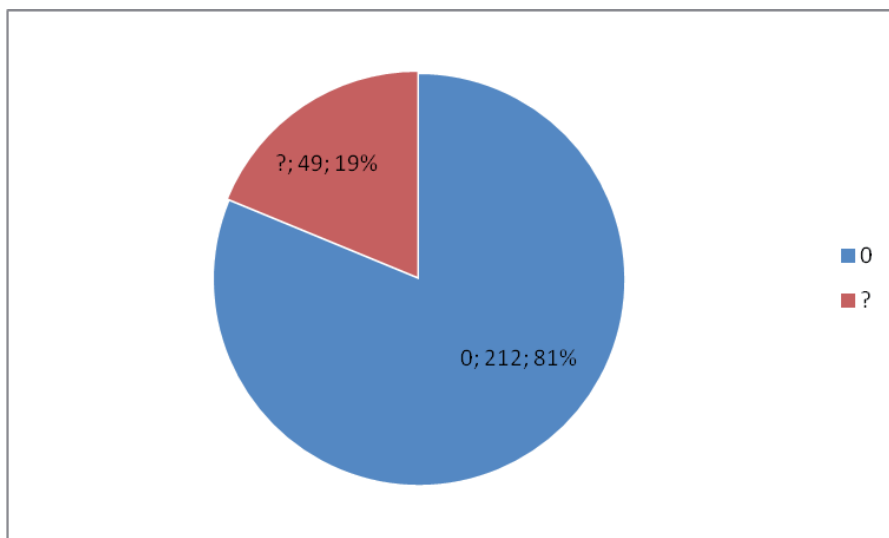
⁵⁹ P. Dadek, *Polska Bibliografia Bibliologiczna w latach 1968–2003*, „Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski” 2008, nr 1, s. 50–58.

⁶⁰ *Polska Bibliografia Bibliologiczna...*

⁶¹ M. Przybysz, *Polska Bibliografia Bibliologiczna. W: Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013* [online]. Warszawa: Komisja Wydawnictw Elektronicznych SBP, 2009 [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat_konf/article/view/51.

⁶² M. Kowalska, „Polska Bibliografia Bibliologiczna” jako źródło badań bibliometrycznych na przykładzie bibliotek toruńskich, „Folia Toruniensia” 2012, t. 12, s. 85–97.

⁶³ Przykładem takiej pracy jest: M. Kowalska, *Crowdsourcing – generowanie i zarządzanie innowacjami w świecie wikinonii*, „Roczniki Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu” 2012, nr 11, s. 219–232.

Legenda: 0 – pracownik naukowy jest widoczny w wybranej bazie, portalu itd., ale brak pracy za rok 2014 i 2015; ? – przedstawiciel polskiej bibliologii nie prezentuje się w badanym źródle.

Wykres 4. Obecność publikacji pracowników INIB w „Polskiej Bibliografii Bibliologicznej”

Źródło: opracowanie własne.

Spośród prac autorów zatrudnionych w jednostkach INIB 212 (81%) zostało odnotowanych w bazie bibliologicznej (zob. wykres 4). Pozostałe 49 osób (19%) nie jest reprezentowane przez żadną pozycję. W tej grupie przeważają magistry, którzy podjęli studia doktoranckie i jeszcze nie zaczęli publikować. Stanowią oni grupę 33 osób, brak również pięciu samodzielnych pracowników naukowych.

Pomimo braku przedstawicieli nowej fali (asystenci, doktoranci) polskiej bibliologii i informatologii nie należy zaniechać korzystania z omówionej bazy, gdyż nadal jest ona cennym źródłem danych bibliograficznych.

b) Repozytorium dziedzinowe E-LIS⁶⁴

Geneza repozytorium E-LIS⁶⁵ sięga projektów realizowanych przez RCLIS – Research in Computing, Library and Information Science Hiszpania) oraz DoIS (Documents in Information Science), które były promowane przez hiszpańskie Ministerstwo Kultury, a dane przechowywano na serwerach AEPIC – włoskiego konsorcjum akademickiego Interuniversitario Lombardo per Elaborazione Automatica (CILEA)⁶⁶. Za datę początkową bazy dziedzinowej należy uznać rok 2003. Po trzech latach zasób wynosił 3400 dokumentów naukowych i technicznych z zakresu bibliologii i informatologii. Obecna liczba dokumentów to 17 549, z czego polski udział wynosi jedynie 2,6% (449 poz.). Do największych deponentów swoich publikacji z wiadomych przyczyn należą Hiszpanie i Włosi. Obecnie baza jest wspierana przez liczne organizacje, m.in. CIEPI – International Centre for Research in Information Strategy and Development (stowarzyszenie założone przez członków E-LIS). Edytorami ze strony Polski są Lidia Derfert-Wolf i Anna Kawalec. Obecność polskich publikacji została dotychczas przeanalizowana jedynie przez M. Kowalską⁶⁷.

Niestety, repozytorium dziedzinowe, jakim jest E-LIS, od roku 2013 nie funkcjonuje w orbicie zainteresowań pracowników instytutów, katedr i zakładów INIB (zob. wykres 5), czego potwierdzeniem są statystyki dowodzące, że jedynie 34 (13%) na 261 korzystało kiedykolwiek z samoarchiwizacji. Można zauważyć, że obecność niektórych została zaznaczona jedynie przez wygłoszenie referatu na takich konferencjach, jak: II Konferencja Naukowa Konsorcjum BazTech „Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki” (Poznań, 17–19 kwietnia 2013),

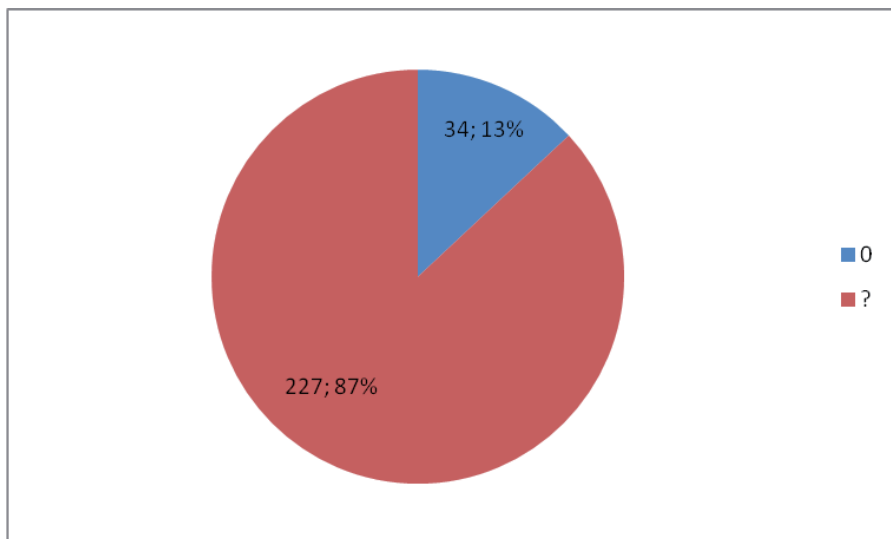
⁶⁴ E-LIS – e-prints in library and information science...

⁶⁵ L. Derfert-Wolf, *Międzynarodowe repozytorium z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej E-LIS*, [w:] *Otwarte zasoby wiedzy. Nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej*, Kraków – Zakopane, 15–17 czerwca 2011, pod red. M. M. Górskiego i M. Marcinek, Kraków 2011, s. 111–121.

⁶⁶ B. Bednarek-Michalska, L. Derfert-Wolf, *E-LIS – archiwum publikacji z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. „Biuletyn EBIB” [online] 2006, nr 3 (73) [dostęp 27 listopada 2015]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.info/2006/73/michalska_wolf.php.

⁶⁷ M. Kowalska, *Udział polskich publikacji biblio- i informatologicznych w otwartych zasobach wiedzy: przykład E-LIS*, „Zagadnienia Informacji Naukowej” 2012, nr 2 (98), s. 34–47.

II Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej „Biblioteki XXI wieku. Czy przetrwamy?” (Łódź, 19–21 czerwca 2006) i inne. Poza tym w E-LIS archiwizowane są wybrane artykuły z „Biuletynu EBIB”.

Legenda: 0 – pracownik naukowy jest widoczny w wybranej bazie, portalu itd., ale brak pracy za rok 2014 i 2015; ? – przedstawiciel polskiej bibliologii nie prezentuje się w badanym źródle.

Wykres 5. Obecność publikacji pracowników INIB w bazie pełnotekstowej E-LIS

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie części pierwszej badań

Przeanalizowane źródła informacji o dorobku polskich bibliologów i informatologów pozwalają na potwierdzenie wybranych hipotez badawczych. To znaczy najnowsze prace zostały odnotowane w kanałach przygotowywanych przez macierzyste uczelnie. Niestety, ich nasycenie w najnowsze publikacje nie jest równe dla poszczególnych jednostek. Prawdopodobnie ze względu na pewne ograniczenia technologiczne, jak również niedostateczną znajomość możliwości repozytorium, E-LIS jest ubogie w najnowsze publikacje z zakresu biblio- i informatologii.

Swoje prace zamieścili głównie specjaliści z zakresu nowych technologii w bibliotekarstwie czy WEB 2.0. Zastanawiający jest brak informacji o pracownikach i ich publikacjach w bazie POL-on. Na tym etapie brak jest kompletnego źródła, które pozwoliłoby na przeprowadzenie analizy bieżących badań prowadzonych przez pracowników instytutów, katedr i zakładów kształcących w zakresie biblio- i informatologii.

Bibliografia

- Arianta. *Naukowe i branżowe czasopisma elektroniczne* [online] [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.arianta.pl/>.
- Babik Wiesław, Sikorska Marta, *Blogi naukowe narzędziem upowszechniania informacji i wiedzy*, [w:] *Człowiek, media, edukacja*, pod red. Janusza Morbitzera, Emilii Musiał, Kraków 2013, s. 26–34.
- BazHum. *Lista czasopism* [online] [dostęp 31 maja 2016] Dostępny w World Wide Web: <http://www.bazhum.pl/bib/list/>.
- Bednarek-Michalska Bożena, Derfert-Wolf Lidia, *E-LIS – archiwum publikacji z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. „Biuletyn EBIB” [online] 2006, nr 3 (73) [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.info/2006/73/michalska_wolf.php.
- Bibliografia Zawartości Czasopism* [online] [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bn.org.pl/katalogi-i-bibliografie/bibliografia-narodowa/bibliografia-zawartosci-czasopism>.
- Cisek Sabina, *Nauka 2.0: nowe narzędzia komunikacji naukowej* [online] [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: http://eprints.rclis.org/archive/00012894/01/nauka_2.0.pdf.
- Cisek Sabina, Sapa Remigiusz, *Komunikacja naukowa w Internecie – mity i rzeczywistość* [online] [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: http://eprints.rclis.org/bitstream/10760/9148/1/cisek_sapa_2006.pdf.
- Cisek Sabina, *Weblogi (blogi) – nowe narzędzie komunikacji w nauce*, [w:] *Zarządzanie informacją w nauce*, pod red. Diany Pietruch-Reizes, Katowice 2008, s. 170–177.
- Dadek Paweł, *Polska Bibliografia Bibliologiczna w latach 1968–2003*, „Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski” 2008, nr 1, s. 50–58.
- Das Anup Kumar, *Module 1. Scholarly Communicators*. W: *Curriculum for Researchers* [online]. Paris: UNESCO, 2015, 69 s. [dostęp 31 maja 2016].

- Dostępny w World Wide Web: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002319/231938e.pdf>.
- Das Anup Kumar, *The 7 Habits of Highly Effective Research Communicators*, [w:] *Charaibeti: Golden Jubilee Commemorative Volume*, ed. by Goutam Maity, Kolkata 2014, s. 356–365.
- E-LIS – e-prints in library and information science* [online] [dostęp 31 maja 2016].
Dostępny w World Wide Web: <http://eprints.rclis.org>.
- Grygorowicz Anna, *Polska Bibliografia Naukowa POL-on: możliwości współpracy*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2013, nr 2 (12), s. 201–204.
- Haliniak Teresa, Legeżyńska Aleksandra, *Baza danych „Bibliografia publikacji pracowników Uniwersytetu Wrocławskiego” jako element zarządzania informacją*, [w:] *Zarządzanie informacją w nauce*, pod red. Diany Pietruch-Reizes, Katowice 2008, s. 376–389.
- Haliniak Teresa, Zawadzka Aleksandra, *Baza publikacji pracowników UWr – jej znaczenie i możliwości*, „Przegląd Uniwersytecki: pismo Uniwersytetu Wrocławskiego” 2009, nr 12, s. 32.
- Juszczyk Urszula, *Publikujesz? Pochwal się tym, co robisz: czyli o wdrażaniu modelu open access w Repozytorium Instytucjonalnym Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego*, „Notes Biblioteczny” 2013, nr 3, s. 10–13.
- Komunikacja naukowa w środowisku cyfrowym. Badania, zasoby, użytkownicy*, pod red. Agnieszki Korycińskiej-Huras i Małgorzaty Janiak, Warszawa 2014.
- Kowalska Małgorzata, *„Polska Bibliografia Bibliologiczna” jako źródło badań bibliometrycznych na przykładzie bibliotek toruńskich*, „Folia Toruniensia” 2012, t. 12, s. 85–97.
- Kowalska Małgorzata, *Crowdsourcing – generowanie i zarządzanie innowacjami w świecie wikinonii*, „Roczniki Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu” 2012, nr 11, s. 219–232.
- Kowalska Małgorzata, *Udział polskich publikacji biblio- i informatologicznych w otwartych zasobach wiedzy – przykład E-LIS*, „Zagadnienia Informatyki Naukowej” 2012, nr 2 (98), s. 34–47.
- Kulczycki Emanuel, *Blogi i serwisy naukowe. Komunikacja naukowa w kulturze konwergencji*. W: *III Międzynarodowa Konferencja Open Access w Polsce „Otwarta nauka i edukacja” 13–14 kwietnia 2012, Bydgoszcz, Polska* („Materiały konferencyjne EBIB”, red. I. Sójkowska; nr 22) [online] [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://hdl.handle.net/10593/2520>.

- Kulczycki Emanuel, *Na jakim portalu naukowiec powinien mieć konto*. W: *Warsztat badacza* [online] 12.06.2012 [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/na-jakim-portalu-naukowiec-powinien-miec-konto/.
- Kulczycki Emanuel, *Polska Bibliografia Naukowa. Pomysł dobry...* W: *Warsztat badacza* [online] 4.12.2012 [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/polska-bibliografia-naukowa-pomysl-dobry/.
- Kulczycki Emanuel, *Porównanie skuteczności promocji: repozytorium, Academia.edu, ResearchGate*. W: *Warsztat badacza* [online] 15.03.2015 [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/porownanie-skuteczności-promocji-repozytorium-academia-edu-researchgate-net/.
- Mikołajuk Lidia, *Repozytorium instytucjonalne jako nowa forma komunikacji naukowej*, „Podkarpackie Studia Bibliologiczne” 2014, nr 3, s. 15–23.
- Morawiec Barbara, *Czasopisma biblioteczne na wykazie czasopism punktowanych* [online]. *Lustro biblioteki* [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lustrobiblioteki.pl/2014/12/czasopisma-biblioteczne-na-wykazie.html>.
- Nahotko Marek, *Ewaluacja uczonych i ich publikacji w otwartej e-Nauce*, „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2013, nr 1 (195), s. 45–66.
- Nahotko Marek, *Komunikacja naukowa w środowisku cyfrowym: globalna biblioteka cyfrowa w informatycznej infrastrukturze nauki*, Warszawa 2010.
- Nogajska Barbara, *Możliwości Polskiej Bibliografii Naukowej POL-on*, „Bibliotekarz Opolski” 2014, nr 4 (58), s. 62–63.
- Osiński Zbigniew, *Narzędzia pracy historyka w świecie cyfrowym*, [w:] *Historia 2.0*, pod red. Anny Sobczak, Marty Cichońskiej, Piotra Frąckowiaka, Lublin 2014, s. 15–30.
- Osiński Zbigniew, *Sprawność internetowych narzędzi wyszukiwawczych z punktu widzenia badacza dziejów Polski* [online]. Centrum Otwartej Nauki [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/2366>.
- Otwarta nauka w Polsce 2014. Diagnoza*, pod red. Jakuba Szprota [online]. Warszawa: Wydawnictwa ICM, 2014, 118 s. [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publicacje?pubid=13>.

- Otwarte zasoby wiedzy. Nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej. Materiały konferencyjne, 15–17 czerwca 2011*, pod red. Marka M. Górskiego i Marzeny Marcinek, Kraków 2011.
- Polska Bibliografia Bibliologiczna* [online] [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://bn.org.pl/katalogi-i-bibliografie/bibliografie-specjalne/polska-bibliografia-bibliologiczna>.
- Polska Bibliografia Naukowa* [online] [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: <https://pbn.nauka.gov.pl/?siteLanguage=pl>.
- Projekt rozporządzenia w sprawie Systemu Informacji o Nauce* [online] [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bip.nauka.gov.pl/rozporzadzenia_projekty/projekt-rozporzadzenia-w-sprawie-systemu-informacji-o-nauce.html.
- Przybysz Marzena, *Polska Bibliografia Bibliologiczna. W: Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja Naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013* [online]. Warszawa: Komisja Wydawnictw Elektronicznych SBP, 2009 [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat_konf/article/view/51.
- Sapa Remigiusz, *Metodologia badań obszaru pośredniczenia w komunikacji naukowej z perspektywy nauki o informacji*, Kraków 2009.
- Słownik encyklopedyczny informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiwawczych*, oprac. Bożenna Bojar, Warszawa 2002.
- Stępiak Jolanta, *Centralne i lokalne systemy informacji naukowej na potrzeby zarządzania nauką i upowszechniania jej wyników*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2013, nr 2 (12), s. 188–200.
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw*, Dz.U. 2014, poz.1198.
- Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw*, Dz.U. 2015, poz. 249.
- Van Noorden R., *Online collaboration: Scientists and the social network*. „Nature” [online] 2014, vol. 512, iss. 7513 [dostęp 31 maja 2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nature.com/news/online-collaboration-scientists-and-the-social-network-1.15711>.
- Znajomski Artur, *Bibliografie zespołów osobowych – instytucji. Stan i potrzeby*, [w:] *Bibliografia. Teoria – praktyka – dydaktyka*, pod red. Jadwigi Woźniak-Kasperek i Mikołaja Ochmańskiego, Warszawa 2009, s. 117–129.

Information about New Publications of Polish Specialists in Information and Library Science (part 1)

ABSTRACT: The rapidly expanding Polish library and information science does not have a current bibliography (“Polska Bibliografia Bibliologiczna”, last updated 01/18/2013). Information on new publications is visible on the network through the base of achievements of individual researchers of universities, institutional repositories or specific databases (E-LIS). The same authors also provide data on their publication based on Web 2.0 tools (blogs, websites) as well as continuously updating their profiles on the social scientific services (Akademia.edu, ResearchGate). Aggregator of scientific works is also Google Scholar, where some of scientists created their own profiles. In order to present information on new publications in the network the author analyzed the presence of 261 Polish scientists of information and library science (state of March 2015) and the degree of utilization of different types of channels to present their scientific achievements. In the first part of the study will be presented institutional channels for disseminating research, and a disciplinary bibliographic and full-text databases.

KEYWORDS: bibliographies, E-LIS, Polska Bibliografia Bibliologiczna, repositories, science communication.

